

Obsah časopisu Sociálne poistenie č. 11/2012

Výber poistného:

[Zmeny v platení poistného od 1. januára 2013](#)

Dôchodkové poistenie

[Vianočný príspevok za rok 2012](#)

Poistenie v nezamestnanosti:

[Legislatívne zmeny v oblasti dávky v nezamestnanosti účinné od 1. januára 2013](#)

Nemocenské poistenie:

[Uplatnenie nároku na materské – pôrod na území Ázie](#)

Úrazové poistenie:

[Úrazové renty prekvalifikované z nárokov vzniknutých pred nadobudnutím účinnosti zákona o sociálnom poistení](#)

Lekárska posudková činnosť:

[Čukrovka - celoživotný problém zdravotný a sociálny](#)

Poradňa:

[Dávka v nezamestnanosti a predčasný starobný dôchodok](#)

[Je možná PN-ka pre sprievodcu počas hospitalizácie?](#)

[Nárok na výplatu nemocenského pre štatutára](#)

[Školské prázdniny a nárok na ošetrovné](#)

[Nárok na nemocenské zamestnankyne počas rodičovskej dovolenky](#)

[Uplatnenie nároku na materské – možno ho poslať mailom?](#)

Zmeny v platení poistného od 1. januára 2013

Národná rada Slovenskej republiky schválila novelu zákona o sociálnom poistení, ktorá od 1. januára 2013 prináša v oblasti platenia poistného niekoľko zmien. V nasledujúcich riadkoch sa o nich dočítate viac.

Nový minimálny a maximálny vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie

Hodnota **minimálneho vymeriavacieho základu** na platenie poistného na sociálne poistenie pre povinne poistenú samostatne zárobkovo činnú osobu a pre dobrovoľne poistenú osobu sa za obdobie od 1. januára 2013 určí ako **50 %** (namiesto súčasných 44,2 %) jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa platí poistné.

Hodnota minimálneho vymeriavacieho základu na platenie poistného na sociálne poistenie bude za obdobie od 1. januára 2013 v sume **393,00 eur** (za obdobie do 31. decembra 2012 je v sume 339,89 eur).

Tá samostatne zárobkovo činná osoba a dobrovoľne poistená osoba, ktorá k 31. decembru 2012 platí poistné na sociálne poistenie z minimálneho vymeriavacieho základu (339,89 eur) a tá, ktorej skutočný, resp. určený vymeriavací základ (u samostatne zárobkovo činnnej osoby určený k 1. júlu 2012, resp. k 1. októbru 2012) je v sume nižšej alebo rovnej 393,00 eur, platí za obdobie od 1. januára 2013 poistné na sociálne poistenie z novej hodnoty minimálneho vymeriavacieho základu na platenie poistného na sociálne poistenie 393,00 eur.

„Minimálne poistné“ pre samostatne zárobkovo činnú osobu bude v sume 130,27 eur. „Minimálne poistné“ pre komplexne dobrovoľne poistenú osobu (nemocensky, dôchodkovo, v nezamestnanosti) bude v sume 138,13 eur. Túto zmenu vymeriavacieho základu nie je samostatne zárobkovo činná osoba ani dobrovoľne poistená osoba povinná oznamovať Sociálnej poisťovni.

Hodnota **maximálnych vymeriavacích základov** na platenie poistného na sociálne poistenie sa od 1. januára 2013 zjednocuje pre všetky fondy sociálneho poistenia a určí sa ako **5-násobok** jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý platil v kalendárnom roku, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa platí poistné na sociálne poistenie. Maximálny vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie bude za obdobie od 1. januára 2013 v jednotnej sume pre všetky fondy (okrem úrazového poistenia) **3 930,00 eur**. *V súčasnosti, za obdobie do 31. decembra 2012, platí pre nemocenské poistenie a garančné poistenie maximálny vymeriavací základ v sume 1 153,50 eur a pre dôchodkové poistenie, poistenie v nezamestnanosti a pre rezervný fond solidarity maximálny vymeriavací základ v sume 3 076,00 eur.*

Povinne poistené samostatne zárobkovo činnnej osoby, ktoré k 31. decembru 2012 platia poistné na sociálne poistenie z maximálneho vymeriavacieho základu (1 153,50 eur a 3 076,00 eur) a ich skutočný vymeriavací základ je v sume vyššej ako nový maximálny vymeriavací základ na platenie poistného na

sociálne poistenie – 3 930,00 eur, platia za obdobie od 1. januára 2013 poistné na sociálne poistenie z vymeriavacieho základu 3 930,00 eur. Tie samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré platili poistné z maximálnych vymeriavacích základov (1 153,50 eur a 3 076,00 eur), ale ich skutočný vymeriavací základ je nižší ako nový maximálny vymeriavací základ 3 930,00 eur, platia za obdobie od 1. januára 2013 poistné na sociálne poistenie z ich skutočného vymeriavacieho základu.

Dobrovoľne poistené osoby, ktoré k 31. decembru 2012 platia poistné na nemocenské poistenie z maximálneho vymeriavacieho základu (1 153,50 eur) ale ich určený vymeriavací základ je 3 076,00 eur, platia za obdobie od 1. januára 2013 aj poistné na nemocenské poistenie z vymeriavacieho základu 3 076,00 eur. Tie dobrovoľne poistené osoby, ktoré k 31. decembru 2012 platia poistné na nemocenské poistenie z maximálneho vymeriavacieho základu (1 153,50 eur) ale ich určený vymeriavací základ je v sume nižšej ako 3 076,00 eur (to znamená, že ich určený vymeriavací základ je v sume v rozmedzí 1 153,51 eur až 3 075,99 eur), platia za obdobie od 1. januára 2013 aj poistné na nemocenské poistenie z určeného vymeriavacieho základu v rozmedzí 1 153,51 eur až 3 075,99 eur.

„Maximálne poistné“ pre samostatne zárobkovo činnú osobu bude za obdobie od 1. januára 2013 v sume **1 302,79 eur.** „Maximálne poistné“ pre komplexne dobrovoľne poistenú osobu (nemocensky, dôchodkovo, v nezamestnanosti) bude za obdobie od 1. januára 2013 v sume **1 381,39 eur.** „Nové minimálne a maximálne poistné“ je prvýkrát splatné 8. februára 2013. Upozorňujeme na potrebu zmeny trvalého príkazu v banke.

Zmena vymeriavacieho základu poistenca štátu – osobného asistenta a poberateľa peňažného príspevku na opatrovanie a minimálneho vymeriavacieho základu pre dodatočné zaplatenie poistného na dôchodkové poistenie

Od 1. januára 2013 sa mení veličina pre výpočet vymeriavacieho základu štátu, z ktorého platí poistné na dôchodkové poistenie za osobných asistentov a poberateľov peňažného príspevku zo 44,2 % na **50 %** jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa platí poistné. Za obdobie od 1. januára 2013 bude tento vymeriavací základ v sume **393,00 eur.**

Pri výpočte minimálnej hodnoty vymeriavacieho základu pre **dodatočné zaplatenie poistného na dôchodkové poistenie** sa taktiež mení veličina pre výpočet tejto minimálnej hodnoty zo 44,2 % na **50 %** jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa poistné na dôchodkové poistenie dopláca.

Minimálne hodnoty vymeriavacích základov pre dodatočné zaplataenie poistného na dôchodkové poistenie od 1. januára 2013 budú podľa kalendárnych rokov, za ktoré sa toto poistné dopláca, nasledovné:

za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2004	224,24 eur
za obdobie od 1. januára 2005 do 31. decembra 2005	238,41 eur
za obdobie od 1. januára 2006 do 31. decembra 2006	262,64 eur
za obdobie od 1. januára 2007 do 31. decembra 2007	286,69 eur
za obdobie od 1. januára 2008 do 31. decembra 2008	311,37 eur
za obdobie od 1. januára 2009 do 31. decembra 2009	334,36 eur
za obdobie od 1. januára 2010 do 31. decembra 2010	361,51 eur
za obdobie od 1. januára 2011 do 31. decembra 2011	372,25 eur
za obdobie od 1. januára 2012 do 31. decembra 2012	384,50 eur
za obdobie od 1. januára 2013 do 31. decembra 2013	393,00 eur

Zmeny v platení poistného na invalidné poistenie

Podľa právneho stavu účinného do 31. decembra 2012 neplatí poistné na invalidné poistenie poistenec, ktorý je dôchodkovo poistený po priznaní starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku.

Od 1. januára 2013 poistné na invalidné poistenie nebude platiť ani ten poistenec (zamestnanec, dohodár a ani zamestnávateľ za takéhoto zamestnanca, povinne poistená samostatne zárobkovo činná osoba, dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba), ktorý je dôchodkovo poistený, je poberateľom výsluhového dôchodku podľa osobitného predpisu a dovŕšil dôchodkový vek.

Zmeny v dobrovoľnom poistení

K existujúcim „balíkom“ dobrovoľného sociálneho poistenia (*balík dobrovoľného nemocenského, dôchodkového a poistenia v nezamestnanosti, balík samostatného dôchodkového poistenia, balík samostatného poistenia v nezamestnanosti pre samostatne zárobkovo činnú osobu a balík dobrovoľného dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti pre samostatne zárobkovo činnú osobu*), ktoré zaviedla novela zákona o sociálnom poistení od 1. februára 2012, pribudne od 1. januára 2013 ďalší „balík“ dobrovoľného sociálneho poistenia, a to kombinácia **dobrovoľného nemocenského poistenia a dobrovoľného dôchodkového poistenia**. Fyzická osoba môže tento nový „balík“ využiť, ak má záujem byť dobrovoľne nemocensky a dôchodkovo poistená, ale nemá záujem o dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti.

Podmienky pre možnosť byť takto dobrovoľne poistený sú nasledovné:

- dovŕšenie 16 rokov veku,
- trvalý pobyt, povolenie na trvalý alebo prechodný pobyt na území Slovenskej republiky,
- skutočnosť, že fyzická osoba nemá priznaný starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % a ani nie je poberateľom invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku.

Táto fyzická osoba má možnosť sa prihlásiť súčasne na dobrovoľné nemocenské poistenie a dobrovoľné dôchodkové poistenie od 1. januára 2013, pričom poistné na nemocenské poistenie, starobné poistenie, invalidné poistenie a do rezervného fondu solidarity bude platiť z ňou určenej sumy vymeriavacieho základu v rozmedzí minimálneho a maximálneho vymeriavacieho základu (vymeriavací základ v rozmedzí 393,00 eur až 3 930,00 eur). **Poistné na dobrovoľné nemocenské a dôchodkové poistenie bude platiť minimálne v sume 130,27 eur a v maximálnej sume 1 302,79 eur.**

V prípade, ak je po 31. decembri 2012 fyzická osoba dobrovoľne nemocensky poistená, dobrovoľne dôchodkovo poistená a dobrovoľne poistená v nezamestnanosti (teda má komplexný „balík“ dobrovoľného poistenia), a nemá záujem byť ďalej dobrovoľne poistená v nezamestnanosti, má možnosť sa z dobrovoľného poistenia v nezamestnanosti **odhlásiť** (na odhláske môže byť uvedený najskorší deň zániku dobrovoľného poistenia v nezamestnanosti 1. január 2013). Dobrovoľné nemocenské poistenie a dobrovoľné dôchodkové poistenie jej bude trvať ďalej.

Ak nie je k 31. decembru 2012 fyzická osoba dobrovoľne poistená, má od 1. januára 2013 možnosť využiť aj balík dobrovoľného nemocenského a dôchodkového poistenia. Ak je fyzická osoba len dobrovoľne dôchodkovo poistená a má záujem aj o dobrovoľné nemocenské poistenie, podá prihlášku na dobrovoľné nemocenské poistenie, na ktorej určí vymeriavací základ, z ktorého bude platiť dobrovoľné nemocenské a dôchodkové poistenie.

V tejto súvislosti upozorňujeme, že **dobrovoľné poistenie vzniká najskôr dňom podania prihlášky a zaniká najskôr dňom podania odhlášky**, t. j. nie je možné spätné prihlásenie ani odhlásenie z dobrovoľného sociálneho poistenia.

Zmeny spôsobu výpočtu vymeriavacieho základu samostatne zárobkovo činnnej osoby

Do 30. júna 2013 resp. do 30. septembra 2013 (ak ide o samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá má predĺženú lehotu na podanie daňového priznania za rok 2012) **sa vymeriavací základ samostatne zárobkovo činnnej osoby určuje „po starom“, teda podľa právneho stavu účinného v súčasnosti.** To znamená, že do tohto obdobia je určený vymeriavací základ samostatne zárobkovo činnnej osoby ako polovica pomernej časti čiastkového základu dane, pričom pomerná časť základu dane je časť pripadajúca na jeden kalendárny mesiac podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti (jeden mesiac registrácie na daňovom úrade).

Zmena v určovaní vymeriavacieho základu samostatne zárobkovo činnnej osoby nastáva až za obdobie od 1. júla 2013 resp. 1. októbra 2013 (ak ide o samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá má predĺženú lehotu na podanie daňového priznania za rok 2012), kedy sa určí vymeriavací základ samostatne zárobkovo činnnej osoby nasledovne:

Čiastkový základ dane, **neznížený o zaplatené poistné na povinné verejné zdravotné poistenie a poistné na sociálne poistenie** (pričom doteraz sa vymeriavací základ určoval z čiastkového základu dane, ktorý bol o toto poistné znížený) sa vydolí počtom mesiacov výkonu **samostatne zárobkovej činnosti (počtom mesiacov registrácie na daňovom úrade)** a **koeficientom 1,9** (doteraz platil koeficient 2). Tento koeficient sa bude ďalej v prechodných obdobiach meniť. V období od 1. júla 2014 bude v hodnote **1,6** a od 1. júla 2015 bude v hodnote **1,486**.

*Mgr. Andrea Zahoranová,
odbor výberu poistného,
Sociálna poisťovňa, ústredie*

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Vianočný príspevok za rok 2012

S blížiacim sa decembrom 2012 opäť narastá pracovné vyťaženie zamestnancov Sociálnej poisťovne, a to nie len s realizáciou valorizácie dôchodkov od 1. januára 2013, ale aj s vyplatením vianočného príspevku za kalendárny rok 2012.

Sociálnej poisťovni, tiež aj ďalším platiteľom dôchodkov zo všeobecného systému dôchodkového poistenia Slovenskej republiky, ale aj dôchodkov, ktoré boli prekvalifikované na dôchodky vyplácané z osobitného systému výsluhového zabezpečenia Slovenskej republiky, **vzniká už po siedmy krát povinnosť vyplatiť vianočný príspevok za rok 2012 niektorým poberateľom dôchodkov.**

Ktorým poberateľom dôchodkov vzniká nárok na vyplatenie vianočného príspevku, v akej sume, v akom období a kto vyplatí tento vianočný príspevok – to všetko upravuje **zákon č. 592/2006 Z. z. o poskytovaní vianočného príspevku niektorým poberateľom dôchodku** v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vianočnom príspevku“).

Komu vznikne nárok na vyplatenie vianočného príspevku za rok 2012?

Sociálna poisťovňa vyplatí vianočný príspevok za kalendárny rok 2012 poberateľovi starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku, invalidného dôchodku, vdovského dôchodku, vdoveckého dôchodku, sirotského dôchodku a sociálneho dôchodku, ktoré sa vyplácajú podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, ak poberateľ dôchodku spĺňa nasledovné podmienky:

- 1. má nárok na výplatu niektorého z uvedených dôchodkov za mesiac december 2012,**
- 2. má bydlisko na území Slovenskej republiky,**
- 3. suma dôchodku, prípadne úhrnná suma vyplácaných dôchodkov nepresiahne za mesiac december 2012 sumu 471,60 eur, t. j. sumu zodpovedajúcu 60 % priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky vykázanú Štatistickým úradom Slovenskej republiky za kalendárny rok 2011 (uvedená suma bola ustanovená opatrením Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 293/2012 Z. z.).**

Treba zdôrazniť, že **okrem Sociálnej poisťovne môže vyplácať starobný dôchodok, invalidný dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok a sirotský dôchodok, ku ktorému vianočný príspevok patrí, aj iný platiteľ dôchodku.** Takýmto platiteľom je Colné riaditeľstvo Slovenskej republiky, Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Slovenská informačná služba a Národný bezpečnostný úrad a Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia (ďalej len „úrad“).

Spomenuté úrady tiež vyplácajú **výsluhový dôchodok, invalidný výsluhový dôchodok, vdovský výsluhový dôchodok, vdovecký výsluhový dôchodok, sirotský výsluhový dôchodok, ktoré boli prekvalifikované alebo vypočítané z dôchodkov priznaných podľa všeobecných právnych predpisov o sociálnom zabezpečení, ku ktorým vianočný príspevok tiež patrí.**

Poberateľom, ktorým sa vypláca viac dôchodkov, či už Sociálnou poisťovňou alebo niektorým úradom, zároveň Sociálnou poisťovňou a úradom, patrí vianočný príspevok len jeden. V týchto prípadoch vyplatí vianočný príspevok ten platiteľ dôchodku, ktorý vypláca vyšší, prípadne najvyšší dôchodok, pričom sa na určenie sumy vianočného príspevku prihliada aj na sumy ostatných dôchodkov, ku ktorým by vianočný príspevok patrilo. Ak teda Sociálna poisťovňa v decembri 2012 vyplatí dôchodok, ku ktorému vianočný príspevok patrí, v sume nižšej ako bude úradom vyplatený dôchodok v decembri 2012, ku ktorému vianočný príspevok patrí, Sociálna poisťovňa príspevok nevyplatí. Vianočný príspevok vyplatí príslušný úrad.

Okrem už vyššie uvedených dôchodkov sa pri posúdení skutočnosti, či poberateľ dôchodku má nárok na vianočný príspevok (a ak áno, potom v akej sume), musí podľa zákona o vianočnom príspevku zohľadniť aj suma vdovského výsluhového dôchodku, vdoveckého výsluhového dôchodku, sirotského výsluhového dôchodku priznaného z výsluhového zabezpečenia podľa zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov vyplateného poberateľovi príslušným úradom za mesiac december 2012.

Kedy Sociálna poisťovňa vyplatí vianočný príspevok za rok 2012?

Sociálna poisťovňa vyplatí vianočný príspevok v deň výplaty dôchodku v decembri 2012, ak poberateľovi dôchodku bol dôchodok priznaný pred 1. decembrom 2012, pravidelne mesačne sa mu dôchodok vypláca a nárok na výplatu tohto dôchodku mu naďalej patrí aj za mesiac december 2012.

Ak je dôchodok priznaný alebo jeho výplata je uvoľnená v období od 1. decembra 2012 do 31. decembra 2012, vianočný príspevok sa vyplatí na pošte alebo na účet v banke v deň výplaty sumy doplatku na dôchodku. Vianočný príspevok Sociálna poisťovňa vyplatí poberateľovi dôchodku alebo inému príjemcovi dôchodku, ktorý je oprávnený na preberanie dôchodku namiesto poberateľa dôchodku.

V akej sume sa vyplatí vianočný príspevok za rok 2012?

Vianočný príspevok za rok 2012 bude Sociálna poisťovňa vyplácať v rozpätí od 66,39 eur do 38,69 eur, suma 38,69 eur patrí k dôchodku v sume 471,60 eur mesačne. K dôchodkom od sumy 471,70 eur vianočný príspevok nepatrí. V roku 2011 to bolo v rozpätí od 66,39 eur do 39,24 eur, suma 39,24 eur patrila k dôchodku v sume najviac 461,40 eur.

Zákon o vianočnom príspevku zároveň stanovuje hornú hranicu vianočného príspevku - 66,39 eur, ktorý patrí k dôchodku (dôchodkom) za mesiac december 2012, ktorý nepresiahne sumu životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, t. j. sumu 194,58 eur mesačne.

Maximálna suma dôchodku vyplateného za mesiac december 2012, ku ktorému vianočný príspevok patrí, nesmie presiahnuť sumu 471,60 eur mesačne.

Ak suma dôchodku, resp. úhrn súm dôchodkov je v rozsahu od 194,59 eur mesačne do 471,60 eur mesačne, suma vianočného príspevku je v rozmedzí súm 66,39 eur až 38,69 eur, pričom sa určí podľa vzorca:

VP = 66,39 - 0,10 x (D - 194,58), kde

VP je suma vianočného príspevku,

66,39 je maximálna suma vianočného príspevku,

D je suma dôchodku / úhrnná suma dôchodkov patriacich za december 2012,

194,58 je suma životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu.

Suma vianočného príspevku vypočítaná podľa uvedeného vzorca sa zaokrúhľuje na najbližší eurocent nahor.

Niektoré sumy VP podľa sumy dôchodku za rok 2012 a porovnanie s rokom 2011

Suma								
Dôchodku	VP 2012	VP 2011	Dôchodku	VP 2012	VP 2011	Dôchodku	VP 2012	VP 2011
189,80	66,39	66,39	190,90	66,39	66,29	300,00	55,85	55,38
189,90	66,39	66,39	191,00	66,39	66,28	330,00	52,85	52,38
190,00	66,39	66,38	192,00	66,39	66,18	350,00	50,85	50,38

190,10	66,39	66,37	194,50	66,39	65,93	400,00	45,85	45,38
190,20	66,39	66,36	194,60	66,39	65,92	430,00	42,85	42,38
190,30	66,39	66,35	194,70	66,38	65,91	450,00	40,85	40,38
190,40	66,39	66,34	250,00	60,85	60,38	451,00	40,75	40,28
190,50	66,39	66,33	251,00	60,75	60,28	461,40	39,71	39,24
190,60	66,39	66,32	252,00	60,65	60,18	471,60	38,69	0

VP = vianočný príspevok

Kto vyplatí vianočný príspevok?

Vianočný príspevok za rok 2012 vyplatí ten platiteľ dôchodku zo sociálneho poistenia Slovenskej republiky, ktorý vypláca dôchodok, ku ktorému vianočný príspevok patrí.

Ak dôchodky, ku ktorým patrí vianočný príspevok, v decembri 2012 vypláca Sociálna poisťovňa a jeden zo spomínaných úradov, **vianočný príspevok vyplatí ten platiteľ, ktorý vypláca dôchodok vo vyššej sume.**

Platiteľ dôchodku vyplatí vianočný príspevok poberateľovi dôchodku **bez písomnej žiadosti** poberateľa dôchodku, zároveň však poberateľovi dôchodku nie je doručovaná žiadna písomná informácia o sume vianočného príspevku.

Príklad 1:

Vo výplatnom termíne za mesiac december 2012 **Sociálna poisťovňa** vyplatí **invalidný dôchodok v sume 209,00 eur** a **Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia**, vyplatí **sirotsky výsluhový dôchodok v sume 222,93 eur** podľa zákona č. 328/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov. Vo výplatnom termíne za mesiac december 2012 **vianočný príspevok v sume 42,66 eur vyplatí Sociálna poisťovňa, pretože vianočný príspevok patrí k invalidnému dôchodku, a nie k sirotskému výsluhovému dôchodku priznanému z výsluhového zabezpečenia** podľa zákona č. 328/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov, **avšak Sociálna poisťovňa musí prihladiť na sumu sirotského výsluhového dôchodku** vyplateného Vojenským úradom sociálneho zabezpečenia vo výplatnom termíne za mesiac december 2012.

Poznámka: Z výsluhového zabezpečenia sa vyplácajú dôchodky, ktorých suma sa po vypočítaní zaokrúhľuje na najbližší eurocent nahor, preto prichádza do úvahy aj dôchodok v sume napríklad 222,93 eur.

Príklad 2:

Vo výplatnom termíne za mesiac december 2012 vyplatí **Sociálna poisťovňa starobný dôchodok v sume 53,60 eur** a **vdovecký dôchodok v sume 79,40 eur**, zároveň **Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia** vyplatí **výsluhový dôchodok**, na ktorý bol prekvalifikovaný starobný dôchodok, v sume **329,95 eur**. **Vianočný príspevok v sume 39,56 eur** vo výplatnom termíne za mesiac december 2012 **vyplatí Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia, pretože suma dôchodku, ktorý vyplatí vo výplatnom termíne za mesiac december 2012, je najvyššia zo súm vyplatených dôchodkov** za mesiac december 2012.

Príklad 3:

Vo výplatnom termíne za mesiac december 2012 **Sociálna poisťovňa** vyplatí **vdovecký dôchodok** v sume **132,00 eur** a **Ministerstvo vnútra SR** vyplatí **výsluhový dôchodok**, na ktorý bol prekvalifikovaný starobný dôchodok, v sume **339,95 eur**. **Vianočný príspevok** v tomto prípade **nepatrí, pretože úhrn súm vyplatených dôchodkov 471,95 eur (132,00 eur+339,95 eur) presiahol sumu 60 % priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky za rok 2011, t. j. sumu 471,60 eur.**

Ďalšie spoločné zásady uplatňované Sociálnou poisťovňou

Pri poskytovaní vianočného príspevku Sociálna poisťovňa **prihliadne** aj na sumu dôchodku, ktorá sa z dôvodu výkonu zrážok z dôchodku poberateľovi dôchodku nepoukazuje, **neprihliadne sa** však na dôchodok vyplácaný z cudziny.

Sociálna poisťovňa nevyplatí vianočný príspevok poberateľovi dôchodku, o ktorého priznaní alebo uvoľnení rozhoduje po 30. novembri 2012 a **ktorému vianočný príspevok vyplatil už niektorý zo spomínaných úradov**. Vianočný príspevok sa tiež **nevyplatí k preddavku** na dôchodok. **Nepatrí ani k dôchodku manželky.**

Možno predpokladať, že v decembri 2012 bude vianočný príspevok vyplatený väčšiemu počtu poberateľov dôchodkov oproti minulému roku, kedy bol vyplatený vianočný príspevok 1 132 555 poberateľom dôchodkov.

Iveta Rizikyová,
sekcia dôchodkového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Legislatívne zmeny v oblasti dávky v nezamestnanosti účinné od 1. januára 2013

Od 1. januára 2013 nastávajú v oblasti dávok v nezamestnanosti zmeny. Tieto sa týkajú rozšírenia osobného rozsahu osôb, ktoré budú spadať do povinného poistenia v nezamestnanosti, o kategóriu zamestnancov vykonávajúcich prácu na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti. Zmena nastáva aj v znížení maximálnej sumy dávky v nezamestnanosti, na ktorú môže vzniknúť evidovanému nezamestnanému nárok po 31. decembri 2012. Zásadnou informáciou pre poistencov je aj skutočnosť, že sa zvyšuje strop vymeriavacieho základu na platenie poistného na poistenie v nezamestnanosti.

Osobný rozsah povinne poistených osôb v nezamestnanosti

Zamestnanci vykonávajúci prácu na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti sú v súčasnosti považovaní za zamestnancov na účely úrazového poistenia a garančného poistenia. V praxi to znamená, že sú z pohľadu sociálneho poistenia chránení pre prípad, že by im zamestnávateľ nevyplácal ich mzdové nároky alebo že by utrpeli pracovný úraz alebo chorobu z povolania. Samotní zamestnanci však nemocensky, dôchodkovo a v nezamestnanosti poistení nie sú. Táto skutočnosť sa od 1. januára 2013 mení.

Z pohľadu určenia, či bude zamestnanec vykonávajúci prácu na základe dohody poistený nemocensky, dôchodkovo a v nezamestnanosti alebo len dôchodkovo, je rozhodujúca pravidelnosť či nepravidelnosť dosahovania jeho príjmu. V prípade, ak dosahuje nepravidelný príjem, zakladá takáto dohoda iba povinné dôchodkové poistenie. Iba dohoda o vykonaní práce alebo dohoda o pracovnej činnosti, na základe ktorej je dosahovaný pravidelný mesačný príjem, zakladá povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako celok. V prípade dosahovaného nepravidelného príjmu vzniká za určitých zákonných podmienok výlučne povinné dôchodkové poistenie. V ďalšej časti článku sa budeme venovať iba oblasti poistenia v nezamestnanosti.

Fyzickým osobám vykonávajúcim prácu na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti, ktoré dosahujú pravidelný mesačný príjem z tejto dohody, vzniká status zamestnanca na účely poistenia v nezamestnanosti vznikom tohto právneho vzťahu, nie však skôr ako 1. januára 2013. Zamestnancom z pohľadu poistenia v nezamestnanosti na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti sa od 1. januára 2013 stávajú aj osoby, ktoré mali dohody uzavreté pred týmto dňom a k 1. januáru 2013 stále trvajú.

Skutočnosť, že na základe dohôd vznikne zamestnancom povinné poistenie v nezamestnanosti, sa bude zohľadňovať v konaní o nároku na dávku v nezamestnanosti a zamestnávateľ takýchto zamestnancov sa stáva taktiež zamestnávateľom na účely poistenia v nezamestnanosti.

Príklad

Fyzická osoba uzavrie so zamestnávateľom dohodu o vykonaní práce ku dňu 3. januára 2013, pričom si so zamestnávateľom dohodne pravidelné mesačné odmeňovanie. Status zamestnanca na účely poistenia v nezamestnanosti získava na základe tejto dohody od 3. januára 2013.

Príklad

Fyzická osoba uzavrie so zamestnávateľom dohodu o vykonaní práce ku dňu 3. januára 2013, pričom si so zamestnávateľom dohodne nepravidelné odmeňovanie. Status zamestnanca na účely poistenia v nezamestnanosti z titulu tejto dohody nenadobudne.

Príklad

Fyzická osoba má v súčasnosti uzavretú so zamestnávateľom dohodu o pracovnej činnosti, pričom táto bude trvať aj po 31. decembri 2012. Na základe tejto dohody je pravidelne mesačne odmeňovaná. Status zamestnanca na účely poistenia v nezamestnanosti získava na základe tejto dohody od 1. januára 2013.

Ani na základe týchto dohôd však **poistenie v nezamestnanosti nevzniká, ak je fyzická osoba zároveň poberateľom**

- starobného dôchodku,
- invalidného dôchodku,
- výsluhového dôchodku zo sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov po dovŕšení dôchodkového veku alebo
- invalidného výsluhového dôchodku zo sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov.

Príklad

Poberateľ starobného dôchodku uzavrie so zamestnávateľom dohodu o vykonaní práce ku dňu 3. januára 2013, pričom si so zamestnávateľom dohodne pravidelné mesačné odmeňovanie. Status zamestnanca na účely poistenia v nezamestnanosti nezískava z dôvodu, že ako poberateľovi starobného dôchodku poistenie v nezamestnanosti na základe dohody nemôže vzniknúť.

Vo všeobecnosti **nevzniká povinné poistenie v nezamestnanosti na základe dohody o brigádnickej práci študentov**. Povinné poistenie v nezamestnanosti bez ohľadu na typ dohody nevznikne ani žiakovi strednej školy a študentovi vysokej školy pri praktickom vyučovaní v období odbornej (výrobnej) praxe.

Na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti nevznikne po 31. decembri 2012 poistenie v nezamestnanosti ani osobám, ktoré sú vylúčené z poistenia v nezamestnanosti už v súčasnosti. Poistenie v nezamestnanosti sa podľa dnes platnej legislatívy nevzťahuje na zamestnancov podľa osobitného predpisu (sudca, prokurátor), obvinených vo väzbe, odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody a osobám s priznaným dôchodkom (starobným dôchodkom, predčasným starobným dôchodkom, invalidným dôchodkom z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % a invalidným dôchodkom s dovŕšeným dôchodkovým vekom).

Zohľadnenie doby poistenia v nezamestnanosti od 1. januára 2013

Od 1. januára 2013 sa teda bude doba poistenia v nezamestnanosti dosiahnutá výkonom práce na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti u osôb s dosahovaným pravidelným mesačným príjmom zohľadňovať v konaní o nároku na dávku v nezamestnanosti. Ak takáto dohoda vznikne pred 1. januárom 2013, poistenie v nezamestnanosti zamestnancovi vznikne najskôr 1. januára 2013.

V prípade, ak po 31. decembri 2012 nastane súbeh povinného poistenia v nezamestnanosti zamestnanca pracujúceho na základe pracovnej zmluvy a povinného poistenia v nezamestnanosti na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti, bude táto skutočnosť zohľadnená pri posúdení nároku na dávku v nezamestnanosti nasledovným spôsobom:

Prekrývajúce sa poistenie v nezamestnanosti bude zohľadnené z pohľadu doby iba jeden krát. Takto sa postupuje aj v súčasnosti pri prekrývaní viacerých povinných poistení v nezamestnanosti alebo pri prekrývaní povinného a dobrovoľného poistenia v nezamestnanosti.

Pri súbehu povinného poistenia v nezamestnanosti na základe pracovnej zmluvy a povinného poistenia v nezamestnanosti na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti **bude ovplyvňovať výšku dávky v nezamestnanosti príjem** dosahovaný na základe pracovnej zmluvy a príjem dosahovaný z dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti. **Tento sa bude sčítavať a bude tvoriť jeden vymeriavací základ zamestnanca na platenie poistného na poistenie v nezamestnanosti a to až do výšky 3 930 eur (maximum platné v období od 1. januára 2013 do 30. júna 2013).**

Maximálna výška dávky v nezamestnanosti

Výška dávky v nezamestnanosti sa určuje z dosahovaných vymeriavacích základov na platenie poistného na poistenie v nezamestnanosti, t. j. z hrubých príjmov, ktoré evidovaný nezamestnaný dosahoval v období dvoch rokov pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Príjem zamestnanca dosahovaný pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie má tak priamy vplyv na výšku dávku v nezamestnanosti.

Výška dávky v nezamestnanosti sa určí ako podiel súčtu dosahovaných vymeriavacích základov na platenie poistného na poistenie v nezamestnanosti v rozhodujúcom období a počtu dní rozhodujúceho obdobia, za ktoré bolo zaplatené poistné na poistenie v nezamestnanosti. Zároveň je však zákonom určený strop výšky dávky v nezamestnanosti, ktorý nie je možné prekročiť ani v prípade dosahovania maximálnych vymeriavacích základov na platenie poistného na poistenie v nezamestnanosti.

Konkrétna výška dávky v nezamestnanosti je určená ako 50 % denného vymeriavacieho základu. A práve denný vymeriavací základ je veličina ohraničená zákonným maximom. V súčasnosti je maximálny denný vymeriavací základ určený ako podiel trojnásobku všeobecného vymeriavacieho základu a čísla 365. Maximálny denný vymeriavací základ je tak k dnešnému dňu vo výške 77,5233 eur. Pri dávke v nezamestnanosti poskytovanej za mesiac, ktorý má 30 kalendárnych dní, je tak v súčasnosti maximálna výška dávky v nezamestnanosti v sume 1 162,90 eur. V mesiaci, ktorý má 31 kalendárnych dní, je to suma 1 201,70 eur.

Od 1. januára 2013 bude maximálny denný vymeriavací základ určený obdobným spôsobom, avšak do jeho výpočtu bude vstupovať už iba dvojnásobok všeobecného vymeriavacieho základu. V praxi tak dochádza k zníženiu maximálnej dávky v nezamestnanosti. **Maximálny denný vymeriavací základ tak bude od 1. januára 2013 do 30. júna 2013 vo výške 51,6822 eur. Maximálna výška dávky v nezamestnanosti poskytovanej za mesiac, ktorý má 30 kalendárnych dní, bude v sume 775,30 eur. V mesiaci, ktorý má 31 kalendárnych dní, bude najvyššia dávka v nezamestnanosti v sume 801,10 eur.** Účelom tejto úpravy je obmedzenie maximálnej sumy dávky v nezamestnanosti na sumu približujúcu sa priemernej mzde. Na porovnanie, priemerná mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za rok 2011 je vo výške 786 eur.

Nárok na dávku v nezamestnanosti klientov, ktorí boli zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie pred 1. januárom 2013, bude posudzovaný podľa legislatívy účinnej do 31. decembra 2012 bez ohľadu na to, či dôjde k uplatneniu nároku na dávku v nezamestnanosti ešte v roku 2012 alebo po 31. decembri 2012.

Už priznaná dávka v nezamestnanosti klientov, ktorí boli zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie pred 1. januárom 2013, pričom ich podporné obdobie, za ktoré im má byť poskytovaná dávka v nezamestnanosti, zasahuje aj do roku 2013, sa dovypláca aj po 31. decembri 2012 v už určenej a priznanej výške, t. j. nebude sa na prelome rokov prehodnocovať.

Príklad

Klient bol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie 1. októbra 2012. Dávka v nezamestnanosti mu bola priznaná rozhodnutím Sociálnej poisťovne, zo dňa 16. októbra 2012, v maximálnej výške. Denný vymeriavací základ tak mal určený na 77,5233 eur a dávka nezamestnanosti mu bola priznaná na šesťmesačné podporné obdobie. V prípade splňania zákonných podmienok /zotrvanie v evidencii, nepriznanie dôchodku../ bude mať nárok na dávku v nezamestnanosti za október 2012 v sume 1 201,70 eur, za november 2012 v sume 1 162,90 eur, za december 2012 v sume 1 201,70 eur. Od 1. januára 2013 nedôjde k prehodnoteniu už priznanej dávky v nezamestnanosti a táto sa teda bude poskytovať za január 2013 v sume 1 201,70 eur, za február 2013 v sume 1 085,40 eur a za marec 2013 v sume 1 201,70 eur.

Príklad

Klient bol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie 1. októbra 2012. O dávku v nezamestnanosti požiada až v januári 2013 príslušnú pobočku Sociálnej poisťovne. Z dôvodu dosahovania vysokých vymeriavacích základov mu bude určený maximálny denný vymeriavací základ vo výške 77,5233 eur. O dávke v nezamestnanosti sa síce bude rozhodovať už v čase účinnosti novej legislatívy, ale z dôvodu zaradenia do evidencie ešte v roku 2012 sa podmienky nároku na dávku nezamestnanosti ako aj jej výška určia podľa legislatívy platnej do 31. decembra 2012. Klientovi bude v prípade splňania zákonných podmienok vyplácaná dávka v nezamestnanosti pri 31 dňovom kalendárnom mesiaci v sume 1 201,70 eur, pri 30 dňovom kalendárnom mesiaci suma 1 162,90 eur a pri 28 dňovom kalendárnom mesiaci suma 1 085,40 eur.

Príklad

Klient bude zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie 1. januára 2013. Podmienky nároku na dávku nezamestnanosti ako aj jej výška budú určené podľa legislatívy účinnej po 31. decembri 2012. Z dôvodu dosahovania vysokých vymeriavacích základov (v obdobnej výške ako v predchádzajúcom príklade) mu bude určená výška dávky v nezamestnanosti z maximálneho denného vymeriavacieho základu. Denný vymeriavací základ bude určený už podľa novej právnej úpravy vo výške 51,6822 eur. Klientovi bude v prípade splňania zákonných podmienok vyplácaná dávka v nezamestnanosti za január 2013 v sume 801,10 eur, za február 2013 v sume 723,60 eur, za marec 2013 v sume 801,10 eur, za apríl 2013 v sume 775,30 eur, za máj 2013 v sume 801,10 eur a za jún 2013 v sume 775,30 eur.

Podobne sa bude postupovať aj v situácii, keď bude nárok na dávku v nezamestnanosti priznaný v roku 2012, ale klient si nevyčerpá celé priznané podporné obdobie. Pri opätovnom zaradení do evidencie

uchádzačov o zamestnanosti sa bude výška doberanej dávky v nezamestnanosti odvíjať od výšky už priznanej dávky. Ak si teda bude klient uplatňovať nárok na výplatu dávky v nezamestnanosti za zostávajúce nevyčerpané podporné obdobie v roku 2013 a dávka v nezamestnanosti mu pri prvotnom nároku bola priznaná v maximálnej výške pred rokom 2013, aj doberanie dávky v nezamestnanosti bude prebiehať v tomto režime.

Príklad

Klient bol zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie 1. októbra 2012. Dávka v nezamestnanosti mu bola priznaná rozhodnutím Sociálnej poisťovne, zo dňa 16. októbra 2012, v maximálnej výške. Denný vymeriavací základ tak mal určený na 77,5233 eur a dávka v nezamestnanosti mu bola priznaná na šesťmesačné podporné obdobie. Pri vyradení z evidencie uchádzačov o zamestnanie dňa 1. decembra 2012 nebude vyčerpané celé podporné obdobie. Pri opätovnom zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie v roku 2013 bude dávka v nezamestnanosti vyplácaná v už priznanej výške, t. j. jej konkrétna mesačná suma bude určená z denného vymeriavacieho základu 77,5233 eur.

Poistenec, ktorému bola priznaná dávka v nezamestnanosti, ale nevyčerpal celé podporné obdobie výplaty tejto dávky, môže požiadať o vyplatenie polovice zostávajúcej nevyplatennej dávky v nezamestnanosti. Ak bol klient vyradený z evidencie uchádzačov o zamestnanie počas poberania dávky v nezamestnanosti, a obdobie poberania dávky v nezamestnanosti trvalo najmenej tri mesiace, má nárok na jednorazové vyplatenie 50 % dávky v nezamestnanosti za zostávajúcu časť podporného obdobia, ak o jej vyplatenie písomne požiada. V prípade, ak fyzická osoba požiada o jednorazové vyplatenie 50 % dávky v nezamestnanosti za zostávajúcu časť podporného obdobia v roku 2013, ale pôvodný nárok na dávku v nezamestnanosti bol priznaný v roku 2012, legislatívne zmeny účinné od 1. januára 2013 nebudú mať na takúto dávku vplyv a bude poskytnutá v sume určenej podľa denného vymeriavacieho základu použitého pri prvotnom nároku na dávku v nezamestnanosti.

Zmeny vo vymeriavacom základe na platenie poisťného na poistenie v nezamestnanosti

Zmeny nastávajú aj v určení minimálneho i maximálneho vymeriavacieho základu. V prípade dobrovoľne poistenej osoby v nezamestnanosti bude určený **minimálny vymeriavací základ** na 50 % jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa platí poisťné, t. j. **od 1. januára 2013 suma 393,00 eur**. V súčasnosti je minimum vymeriavacieho základu určované z 44,2 % jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu. Do 31. decembra 2012 to je suma 339,89 eur.

Maximálny vymeriavací základ na platenie poisťného na poistenie v nezamestnanosti bude od 1. januára 2013 určený pre zamestnanca, pre dobrovoľne poistenú osobu v nezamestnanosti ako i pre zamestnávateľa za každého jeho zamestnanca ako 5-násobok jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý platil v kalendárnom roku, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa platí poisťné na poistenie v nezamestnanosti, t. j. **od 1. januára 2013 suma 3 930 eur**. V súčasnosti je maximálny vymeriavací základ na platenie poisťného na poistenie v nezamestnanosti určovaný zo 4-násobku jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, t. j. do 31. decembra 2012 to je suma 3 076 eur.

Uplatnenie nároku na materské – pôrod na území Ázie

V niektorých prípadoch sa stáva, že matka privedie na svet dieťa mimo územia Slovenskej republiky a chce si v Sociálnej poisťovni uplatniť nárok na nemocenskú dávku materské. Pozrieme sa na jeden z takých prípadov, keď matka porodí na území Ázie a je pre ňu dôležité vedieť, aká je lehota na uplatnenie nároku na materské, keďže je v Slovenskej republike nemocensky poistená ako zamestnanec a súbežne ako dobrovoľne nemocensky poistená osoba.

Nárok na výplatu materského sa uplatňuje prostredníctvom tlačiva určeného Sociálnou poisťovňou, a to tlačivom „Žiadosť o materské“.

V prípade, ak si uplatňuje nárok na materské osoba, ktorej pôrod nastal na území iného než členského štátu EÚ, resp. štátu, s ktorým má Slovenská republika uzatvorenú medzinárodnú zmluvu o sociálnom zabezpečení, je proces uplatňovania tohto nároku zložitejší. V takýchto prípadoch si poistenci môžu uplatniť nárok na nemocenské dávky podľa právnych predpisov Slovenskej republiky prostredníctvom dokladov (ktoré majú formu verejnej listiny), vydaných v tom ktorom štáte, ktoré musia byť overené formou apostily alebo tzv. vyššieho overovania - superlegalizácie.

Forma overovania závisí od skutočnosti, či daný štát pristúpil k aplikácii dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overovania zahraničných verejných listín.

Ak ide o štáty, ktoré nepristúpili k aplikácii dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín, verejné listiny vydané v takýchto krajinách, ktoré majú byť použité na území Slovenskej republiky, musia podliehať superlegalizácii (overenie hodnovernosti zahraničných verejných listín vo viacerých stupňoch na rôznych orgánoch).

Bližšie informácie týkajúce sa apostily, superlegalizácie a zoznamu štátov, ktoré pristúpili k dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overovania listín, sa nachádzajú na webovej stránke Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky:

http://www.foreign.gov.sk/sk/cestovanie_a_konzularne_info/overovanie_dokladov-doklad_vydany_v_cudzine_na_pouzitie_v_sr.

Doklad, vydaný v niektorom zo štátov Ázie, overený v zmysle vyššie uvedeného, bude relevantný na účely uplatnenia nároku na materské podľa slovenských právnych predpisov. Takýto doklad by mal obsahovať údaje o očakávanom dni pôrodu, ako i o pôrode, nakoľko tieto údaje sú relevantné na účely

posúdenia nároku a výplatu materského podľa právnych predpisov Slovenskej republiky. Keďže na účely výplaty materského po pôrode je poistenkyňa povinná pobočke Sociálnej poisťovne preukázať rodné číslo dieťaťa, je potrebné, aby bol takto overený i rodný list dieťaťa vydaný mimo územia Slovenskej republiky.

K takto predloženým dokladom poistenkyňa predkladá i neformálnu žiadosť od ktorého dátumu si bude uplatňovať svoj nárok na materské a z akého nemocenského poistenia (či z dobrovoľného nemocenského poistenia, z poistenia zamestnanca, samostatne zárobkovo činnnej osoby príp. zo súbehu poistení). Nárok na materské vzniká spravidla 6 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu. Na žiadosť poistenkyne môže vzniknúť aj skôr (8 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu).

Tieto doklady je potrebné zaslať príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne **poštou**.

Čo sa týka lehôt na uplatnenie nároku na materské, v zmysle § 114 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení nárok na výplatu dávky alebo jej časti sa premlčí uplynutím troch rokov odo dňa, za ktorý dávka alebo jej časť patrili.

Mgr. Katarína Dokupilová,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Úrazové renty prekvalifikované z nárokov vzniknutých pred nadobudnutím účinnosti zákona o sociálnom poistení

Úrazové poistenie zavedené v Slovenskej republike zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon“) nahradilo s účinnosťou od 1. januára 2004 zákonné poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze (PÚ) a chorobe z povolania (ChzP). Prechod nárokov zamestnancov, ktorí utrpeli pred 1. januárom 2004 poškodenie zdravia v dôsledku PÚ alebo ChzP (ďalej len „poškodení“) a ktorým vznikol alebo trval podľa podmienok upravených zákonom č. 311/2001 Zákonník práce (ďalej len „Zákonník práce“) nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity (ďalej len „náhrada za stratu na zárobku“) alebo nárok na náhradu za stratu na dôchodku, riešia najmä prechodné ustanovenia zákona v § 272 a tiež v § 259 a § 260 zákona.

Tieto ustanovenia sa vzťahovali na okruh plnení,

- ktoré vyplácala Sociálna poisťovňa do 31. decembra 2003 zo zákonného poistenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri PÚ a ChzP, ktorého výkon prevzala na základe zákona Národnej rady SR č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni v znení zákona č. 242/2001 Z. z. od 1. apríla 2002 od Slovenskej poisťovne, a. s.,
- ktorých výplatu plnení prevzala od 1. januára 2004 Sociálna poisťovňa podľa § 272 ods. 1 zákona od zamestnávateľov, ktorí tieto plnenia zo zodpovednosti za škodu pri PÚ a ChzP poskytovali do 31. decembra 2003 priamo poškodeným, pretože sa na ich uspokojenie ešte nevzťahovalo zákonné poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri PÚ a ChzP.

Okrem podmienok prekvalifikovania nárokov z predchádzajúceho poistného systému, ustanovenia obsiahnuté v § 272 zákona upravovali aj termíny a povinnosti zamestnávateľa spojené s prevzatím výplat plnení vyplývajúcich z jeho zodpovednosti za škodu pri PÚ a ChzP, ktoré vznikli pred 26. novembrom 1993 alebo pred 1. aprílom 2002 v prípade zamestnávateľa, ktorý mal podľa osobitného predpisu postaviť štátneho orgánu. Sociálna poisťovňa preberala podľa tohto ustanovenia výplatu plnení vyplývajúcich z predmetnej zodpovednosti zamestnávateľa, ktoré bol povinný poskytovať poškodenému do 31. decembra 2003 priamo zamestnávateľ, ktorý mu za poškodenie zdravia v dôsledku PÚ alebo ChzP zodpovedal v zmysle Zákonníka práce (s účinnosťou od 1. apríla 2001 podľa § 195 zákona č. 311/2001 Z. z.), prípadne jeho právny nástupca alebo správca konkurznej podstaty plniaci povinnosti za zodpovedný zamestnávateľský subjekt.

V zmysle § 272 ods. 2 zákona nároky na výplatu plnení, ktoré bola Sociálna poisťovňa povinná prevziať od zamestnávateľov od 1. januára 2004, **sa posudzujú podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003** a ak nárok na ich výplatu trvá aj po tomto dni, poskytujú sa **v sume, v akej patrili do 31. decembra 2003.**

Náhrada za stratu na zárobku a náhrada za stratu na dôchodku, ktoré sa vyplácali k 31. decembru 2003 a nárok na ich výplatu trvá aj po tomto dni, **sa považujú od 1. januára 2004 za úrazovú rentu, a to v sume, v akej patrili do 31. decembra 2003.** Na tieto úrazové renty sa primerane vzťahujú ustanovenia o zvyšovaní dôchodkových dávok a od roku 2005 boli pravidelne zvyšované (valorizované) v súlade so zákonom.

Ak k 31. decembru 2003 **nárok na náhradu za stratu na zárobku netrval z dôvodu, že** podľa právnej úpravy platnej do konca roka 2003 **zanikol**, napr. z dôvodu, že poškodenému napriek poklesu pracovnej schopnosti v dôsledku PÚ alebo ChzP podľa podmienok ustanovených v § 201 Zákonníka práce strata na zárobku nevznikala, Sociálna poisťovňa neprevzala od 1. januára 2004 od zamestnávateľa v danom prípade výplatu plnenia. Išlo napr. o prípady, ak poškodený aj po preradení na inú prácu z dôvodu vzniku poklesu pracovnej schopnosti v dôsledku PÚ alebo po zmene zamestnávateľa z dôvodu poškodenia zdravia následkom PÚ dosahoval zárobok, ktorý po pripočítaní jeho čiastočného invalidného dôchodku v aktuálnej sume (tzn. valorizovaného) poskytovaného z rovnakého dôvodu, prevyšoval sumu jeho priemerného zárobku pred vznikom poškodenia na zdraví v dôsledku PÚ. Pretože takémuto poškodenému k 31. decembru 2003 v súlade so Zákonníkom práce náhrada za stratu na zárobku nepatrila, nebola mu ani vyplácaná takáto náhrada, ktorú by bolo možné prekvalifikovať od 1. januára 2004 podľa § 272 zákona na úrazovú rentu, znamenalo to, **že k 1. januáru 2004 neexistoval nárok z pôvodného poistenia zamestnávateľa za škodu pri PÚ alebo ChzP, ktorú by zákon umožňoval preniesť, resp. transformovať na úrazovú dávku.**

V takýchto prípadoch mohol nárok na úrazovú rentu vzniknúť poškodenému len **na základe novej právnej skutočnosti, ktorá by vznikla po 31. decembri 2003 a súvisela by so zmenou poklesu pracovnej schopnosti z dôvodu zhoršenia zdravotného stavu poškodeného v príčinnej súvislosti s jeho PÚ alebo ChzP** (napr. z dôvodu progresie choroby). Ak by posudkový lekár sociálneho poistenia potvrdil zhoršenie zdravotného stavu poškodeného v konaní na základe jeho žiadosti o úrazovú rentu z dôvodu zhoršenia poklesu pracovnej schopnosti, odo dňa preukázaného zhoršenia Sociálna poisťovňa prizná úrazovú rentu po splnení podmienok ustanovených v § 88 zákona, tzn. vtedy, ak pokles pracovnej schopnosti poškodeného vykonávať pôvodnú činnosť, ktorú vykonával ako zamestnanec pred vznikom PÚ, by dosahoval ku dňu zisteného zhoršenia zdravotného stavu **viac ako 40 %** a ak by boli splnené ďalšie podmienky platné od 1. augusta 2006 a to, že žiadateľ **nedovršil dôchodkový vek alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.**

Postup Sociálnej poisťovne v prípadoch, kedy sa poškodenému **nevyplácala k 31. decembru 2003 náhrada za stratu na zárobku, pretože konanie o tejto náhrade nebolo do tohto dátumu právoplatne skončené**, upravovalo ustanovenie § 272 ods. 5 zákona, v zmysle ktorého sa v období od 1. januára 2004 rozhodne o nároku poškodeného na náhradu za stratu na zárobku alebo náhradu za stratu na dôchodku za obdobie do 31. decembra 2003 podľa predpisov účinných do tohto dátumu **a za obdobie po tomto dátume ako o ÚR podľa zákona**, tzn. za obdobie od 1. januára 2004 podľa podmienok ustanovených v § 88 zákona. Išlo napríklad o nároky poškodených na náhradu za stratu na zárobku, ktoré si uplatňovali voči zamestnávateľovi súdnou cestou alebo o prípady, kedy sa viedol spor o charakter úrazu, ktorý zamestnávateľ odmietol uznať za pracovný, alebo zamestnávateľ odmietol uznať zodpovednosť za chorobu z povolania, a preto odmietol poskytnúť poškodenému náhradu za stratu na zárobku alebo náhradu za stratu na dôchodku (ďalej len „náhrada“).

V takýchto prípadoch postupovala Sociálna poisťovňa v zmysle § 272 ods. 5 zákona tak, že právoplatné rozhodnutie súdu o nároku na náhradu alebo priamo o sume náhrady, ktoré nadobudlo právoplatnosť v období po 31. decembri 2004, bolo podkladom pre výplatu celkovej sumy, ktorá na základe rozhodnutia súdu poškodenému patrila od dátumu vzniku nároku na náhradu do dátumu skončenia nároku na náhradu alebo do 31. decembra 2003. V prípadoch, ak nárok na náhradu poškodenému trval aj po tomto dni, Sociálna poisťovňa rozhodla o nároku od 1. januára 2004 ako o úrazovej rente podľa zákona, tzn. priznala úrazovú rentu ak boli splnené v konkrétnom prípade podmienky uvedené v § 88 zákona a sumu úrazovej renty určila podľa § 89 zákona.

Ešte aj v roku 2006 sa vyskytli prípady, v ktorých súdne konanie vo veci nárokov na náhradu za stratu na zárobku alebo na náhradu za stratu na dôchodku nebolo právoplatne skončené. S prihliadnutím na tieto súdom rozhodované prípady boli v rámci novelizácie zákona zákonom č. 310/2006 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, doplnené do § 272 s účinnosťou od 1. augusta 2006 nové odseky. Konkrétne novým odsekom 9 bola upravená povinnosť preklasifikovať nárok na náhradu od 1. januára 2004 na úrazovú rentu aj v prípadoch, o ktorých sa rozhodlo alebo ešte len rozhodne po 31. júli 2006.

Súčasne sa doplneným odsekom 11 v § 272 ustanovilo, že v sporoch o nárokoch podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003, tzn. aj o náhrade za stratu na zárobku a náhrade za stratu na dôchodku, ktoré budú preklasifikované na úrazové renty od 1. januára 2004, **rozhodujú súdy**.

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že Sociálna poisťovňa v zmysle platnej legislatívy vypláca od ustanovenia úrazového poistenia zákonom dva druhy úrazových rent, a preto existujú aj dve skupiny poberateľov úrazových rent.

V prvej skupine sú poberatelia úrazovej renty, ktorá bola od 1. januára 2004 prekvalifikovaná z náhrady za stratu na zárobku alebo z náhrady za stratu na dôchodku, to znamená z náhrad, o ktorých sa rozhodlo podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 podľa ustanovení Zákonníka práce, ktorý podmienky ich nároku v tom čase upravoval.

Na tento druh úrazových rent sa vzťahujú prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 1. augusta 2006, konkrétne **ustanovenia § 293o zákona** v znení zákona č. 310/2006 Z. z., ktoré upravujú výšku sumy a podmienky trvania nároku na úrazové renty preklasifikované z náhrady za stratu na zárobku.

V zmysle týchto ustanovení, ak nárok na tieto renty k 31. júlu 2006 trval, **vyplácali sa naďalej aj pri vzniku skutočností ako je priznanie starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo dovŕšenie 65 rokov veku poberateľa**, ktoré boli podľa podmienok upravených do 31. decembra 2003

v Zákonníku práce dôvodom na zánik nároku na náhradu za stratu na zárobku (dovŕšenie 65 rokov veku) alebo znamenali možnosť uplatniť si zamestnávateľom podstatnú zmenu pomerov poškodeného a domáhať sa z tohto dôvodu zmeny, resp. zrušenia povinnosti poskytovať poškodenému naďalej náhradu za stratu na zárobku.

Nová úprava v § 293o zákona v znení zákona č. 310/2006 Z. z. ustanovila povinnosť, že v prípade ak nárok na transformovanú náhradu na úrazovú rentu trvá k 31. júlu 2006, **vypláca sa tento druh úrazovej renty aj po priznaní starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo po dovŕšení 65 rokov veku, avšak v sume zníženej na 50 % jej sumy vyplácanej pred vznikom niektorej z uvedených skutočností.** Toto ustanovenie zabezpečilo tejto skupine poberateľov v zásade **doživotný nárok na výplatu tohto druhu úrazovej renty** na základe prechodu nárokov dosiahnutých z predchádzajúceho systému poistenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri PÚ a ChzP, ktorý bol nahradený úrazovým poistením.

Do tejto skupiny poberateľov úrazových rent patria aj prípady, v ktorých Sociálna poisťovňa prevzala od 1. augusta 2006 v zmysle § 293o ods. 6 zákona v znení zákona č. 310/2006 Z. z. výplatu plnení vyplývajúcu zo zodpovednosti štátu za škodu na zdraví, ktorá vznikla pred 1. januárom 2004 vojakom povinnej vojenskej služby pri plnení služobných povinností alebo v priamej súvislosti s ich plnením.

Druhú skupinu tvoria poberatelia úrazovej renty, ktorá im bola priznaná podľa podmienok ustanovených v § 88 zákona (v pôvodnom znení aj doplnenom znení na základe neskorších predpisov) vrátane tých, ktorým bola úrazová renta podľa § 88 zákona priznaná v zmysle § 272 ods. 5 zákona v období od 1. januára 2004 do 31. júla 2006, tzn. pred nadobudnutím účinnosti odsekov 9 až 11 doplnených na základe novely ako som už uviedla do § 272 zákona.

Na tieto úrazové renty sa vzťahujú ustanovenia zákona, podľa ktorých je vyplatená úrazová renta v 1,25-násobku vymeriavacím základom, z ktorého uhrádza mesačne Sociálna poisťovňa poistné vo výške 18 % na starobné poistenie týmto poberateľom prevodom sumy poistného zo základného fondu úrazového poistenia do základného fondu starobného poistenia. Takýmto spôsobom sa premietne suma úrazovej renty poskytovanej podľa § 88 zákona v znení neskorších predpisov do sumy starobného dôchodku po jeho priznaní na základe žiadosti poistenca o starobný dôchodok. Ak sa poberateľ takejto úrazovej renty stal sporiteľom podľa zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Sociálna poisťovňa odvádzala do 31. augusta 2012 mesačne zo základného fondu úrazového poistenia z vymeriavacieho základu rovnajúceho sa 1,25-násobku vyplatenej úrazovej renty každého poberateľa, ktorý ju má priznanú podľa § 88, poistné vo výške 9 % na starobné poistenie a druhých 9 % na starobné dôchodkové sporenie poberateľa. S účinnosťou **od 1. septembra 2012** došlo na základe zákona č. 252/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ku zmene pomeru percentuálnej sadzby predmetných odvodov z 9 % : 9 % na **14 % na poistné na starobné poistenie a 4 % na starobné dôchodkové sporenie poberateľov.**

Týmto poberateľom však nárok na úrazovú rentu v zmysle § 89a zákona v znení zákona č. 310/2006 Z. z. zaniká dňom dovŕšenia dôchodkového veku alebo dňom priznania predčasného starobného dôchodku.

Zákon č. 449/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, obsahoval v prechodných ustanoveniach k úpravám účinným od 1. januára 2009 aj nové ustanovenie **§ 293ay**. V zmysle tohto ustanovenia sa úrazové renty preklasifikované z náhrady za stratu na zárobku, ktorých podmienky poskytovania a vyplácaná suma boli od 1. augusta 2006 upravené podľa § 293o ods. 1 a 2 zákona v znení zákona č. 310/2006 Z. z. a ktoré sa

vyplácajú k 31. decembru 2008, sa **od splátky splatnej po 31. decembri 2008 vyplácajú vo výške dvojnásobku sumy, ktorá sa vyplácala k 31. decembru 2008.** Toto ustanovenie sa vzťahuje aj na prípady, kedy sa o tomto druhu úrazovej renty rozhodne po 31. decembri 2008 za obdobie pred 1. januárom 2009. Na základe uvedeného ustanovenia sa teda úrazové renty preklasifikované z náhrady za stratu na zárobok, ktoré boli znížené od 1. augusta 2006 v zmysle § 293o na polovičnú sumu, od 1. januára 2009 zvýšili na dvojnásobok sumy vyplácanej v decembri 2008. Tieto sumy úrazovej renty podliehali každoročnej valorizácii podľa opatrenia vydaného Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ktorými sa ustanovili percenta zvýšenia dôchodkovej dávky v príslušných kalendárnych rokoch.

Ako je zrejmé z uvedeného, prechod nárokov z pôvodného poistenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri PÚ a CHzP je zložitou problematikou spojenou aj s množstvom súdnych konaní, ktoré predstavujú značnú záťaž a zodpovednosť pre zamestnancov zastupujúcich Sociálnu poisťovňu v týchto sporoch, ktorých priebeh a rozhodnutia mali do značnej miery vplyv aj na vývoj právnych úprav v zákone, súvisiacich s týmito úrazovými dávkami, ako aj na rozhodovanie Sociálnej poisťovne. Keďže celú problematiku týchto dávok nie je možné jedným článkom postihnúť, mojim zámerom bolo uviesť hlavné zmeny legislatívy, ktoré od vzniku úrazového poistenia postupne a tiež podstatne menili podmienky a spôsob určenia sumy tohto druhu dávok.

*Ing. Blanka Pipová,
vedúca oddelenia metodiky úrazového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)*

Cukrovka - celoživotný problém zdravotný a sociálny

Cukrovka patrí medzi najzávažnejšie ochorenia. V dôsledku akútnych a chronických komplikácií sa významnou mierou podieľa na vysokej chorobnosti, invalidite aj úmrtnosti. Je veľkým zdravotno-sociálnym problémom, postihujúcim všetky vrstvy obyvateľstva. Postihuje obe pohlavia, všetky vekové kategórie, rasy a etnické skupiny. Svojimi prejavmi a komplikáciami zasahuje takmer do všetkých odvetví medicíny.

Cukrovka postihuje asi 6,4 % populácie. Počet ľudí s cukrovkou však neustále narastá. Na Slovensku bolo v roku 1980 dispenzarizovaných 122 000 diabetikov, v roku 2000 vyše 251 000 a v súčasnosti je dispenzarizovaných vyše 385 000 diabetikov. Treba ale povedať, že niekoľko tisíc ľudí o svojej chorobe nevie. Ak sa cukrovka adekvátne nelieči, skracuje očakávanú dĺžku života až o 25 – 30%. V súčasnosti je cukrovka hlavnou príčinou slepoty, zlyhania obličiek, ako aj amputácií nohy z iných ako poúrazových príčin. Nemenej závažná je problematika kardiovaskulárnych ochorení, ktoré sú u diabetikov v porovnaní s bežnou populáciou štyrikrát častejšie, majú horšiu prognózu a náročnejšia je aj liečba. Výskyt cukrovky stúpa s vekom. I keď sa hovorí, že ide o civilizačné ochorenie, cukrovka je známa už niekoľko tisícročí.

Už v roku 1550 pred n. l. tzv. Ebersov egyptský papyrus popisuje polyurickú chorobu (polyúria je slovo gréckeho pôvodu a znamená nadmerné močenie), kde sa „mäso a kosti strácajú do moča“. Chorí

zomierali v bezvedomí, často extrémne vychudnutí a v okolí sa šíril zvláštny zápach. V 2. storočí po Kristovi bol prvýkrát použitý na toto ochorenie výraz diabetes. Slovo je gréckeho pôvodu a skladá sa z dvoch slov: dia – cez, baino – idem. Spojením vzniká názov prietok. V 17. storočí anglický lekár Thomas Willis moč chorých ochutnal a zistil, že je sladký, akoby nasýtený cukrom a medom. Na základe tohto poznatku W. Cullen v 18. storočí pridal prívlastok mellitus. Toto slovo má tiež grécky pôvod, pochádza od slova meli, čo znamená med. Tak vznikol názov diabetes mellitus, alebo cukrovka. Na konci 19. storočia bol zistený vzťah medzi podžalúdkovou žľazou a cukrovkou. Na začiatku 20. storočia bola z podžalúdkovej žľazy získaná látka, nazvaná isletin, ktorá ovplyvňuje hladinu cukru. Z tohto pomenovania vznikol neskôr názov inzulín. Prvý diabetik, ktorý dostal injekciu inzulínu sa volal Leonard Thomson. Bolo to 23. januára 1922 v Toronte. Odvtedy inzulín zachránil životy miliónom ľudí s cukrovkou. Za objav bola udelená Nobelová cena, ktorej sa však ohodnotení zriekli v prospech čo najrýchlejšieho zahájenia výroby inzulínu.

Základnou črtou cukrovky je zvýšená hladina cukru v krvi, ktorá vzniká v dôsledku poruchy sekrécie inzulínu, poruchy účinku inzulínu alebo ich kombináciou. Po každom jedle hladina cukru stúpa. Zvýšená hladina cukru v krvi nespôsobuje citeľné ťažkosti, preto nemusí byť rozpoznaná hneď od začiatku ochorenia. Ale vysoká hladina cukru v krvi poškodzuje cievy, nervové zakončenia a orgány v tele, čo vedie k závažným komplikáciám ochorenia.

Cukrovka sa člení na tieto typy:

1. **Cukrovka 1. typu** je charakterizovaná poškodením a postupným zánikom buniek podžalúdkovej žľazy, ktoré produkujú hormón inzulín. Dochádza k úplnému nedostatku inzulínu a preto sú chorí odkázaní na jeho pravidelné podávanie inzulínovými striekačkami alebo inzulínovými perami. Títo chorí tvoria asi 10% zo všetkých postihnutých cukrovkou. Keďže postihuje prevažne mladšie vekové skupiny, nazýva sa aj juvenilný diabetes – cukrovka mladých.
2. **Cukrovka 2. typu** predstavuje 85 – 90% všetkých postihnutých cukrovkou. Postihuje dospelých a jej výskyt vekom stúpa. Na rozdiel od predchádzajúceho typu sa v organizme síce tvorí inzulín, ale v nedostatočnom množstve, alebo organizmus vytvorený inzulín z rôznych príčin nedokáže využiť.
3. **Špecifické typy cukrovky.** Cukrovka sa vyskytuje aj pri niektorých iných stavoch, napríklad pri genetických poruchách, pri ochoreniach žliaz s vnútorným vylučovaním, pri ochoreniach podžalúdkovej žľazy, pri užívaní niektorých liekov, pri niektorých infekčných ochoreniach.
4. **Gestačná cukrovka**, teda cukrovka v tehotenstve. Tento typ metabolickej poruchy sa prejavuje prvýkrát počas tehotenstva. U nás postihuje asi 4% všetkých tehotných. Nakoľko predstavuje zvýšené zdravotné riziko pre matku aj plod, musia byť tieto ženy počas tehotnosti aj po nej pravidelne sledované. Po tehotenstve tento typ cukrovky obvykle doznieva, môže však prejsť do iného typu cukrovky.

Cukrovka sa prejavuje týmito príznakmi: časté močenie, nápadný smäd, hlad, chudnutie, bolesti hlavy, nevoľnosti, suchá koža so zápalovými zmenami, spavosť, slabosť, v krvi je cukor, v moči cítiť acetón.

Aj keď je cukrovka v súčasnosti nevyliciteľným ochorením, je zároveň ochorením dobre liečiteľným. Napriek tomu, že správna liečba neznamena úplné vyliečenie, pri jej správnom uplatňovaní jednoznačne dochádza k oddiaľovaniu a predchádzaniu dlhodobých následkov. Úspešná liečba je založená na aktívnej spolupráci pacienta a lekára – diabetológa. Liečba predstavuje komplex opatrení, kde jednotlivé zložky sú rovnako dôležité. Ide o vhodnú diétu, primeranú fyzickú aktivitu, dodržiavanie užívania tabliet alebo podávania inzulínu podľa odporúčania lekára.

Cukrovka po rokoch trvania vedie k nevratným zmenám postihujúcim jednotlivé tkanivá organizmu. Chronické komplikácie najčastejšie súvisia s postihnutím ciev. Kľúčovým faktorom v rozvoji týchto komplikácií je hyperglykémia, teda zvýšená hladina cukru v krvi. Známe je ochorenie očnej sietnice pri cukrovke, ochorenie obličiek, nervov, ischemická choroba srdca. Artérioskleróza dolných končatín je u pacientov s cukrovkou v porovnaní s bežnou populáciou až 20 krát častejšia. V tejto súvislosti je najväčšou hrozbou tzv. „diabetická noha“, kedy na záchranu pacienta je v niektorých prípadoch nutná až amputácia postihnutej časti nohy. Riziko oslepnutia pacienta s cukrovkou je 10 – 20 krát vyššie ako u človeka, ktorý netrpí cukrovkou a riziko zlyhania obličiek je 7 krát vyššie ako u ostatných ľudí. Úmrtnosť pacientov s cukrovkou na cievnu mozgovú príhodu je 2 – 3 krát vyššia ako u ostatných ľudí. Spomínané komplikácie predstavujú pre pacienta veľmi veľkú záťaž, ovplyvňujú kvalitu života i jeho dĺžku.

Existujú skupiny ľudí s rizikovými faktormi cukrovky, ktorí by mali dbať na to, aby si jedenkrát ročne dali nalačno vyšetriť hladinu krvného cukru. Ide o tieto rizikové skupiny:

- nadváha alebo obezita
- výskyt cukrovky v priamom príbuzenstve
- zvýšené hodnoty krvného tlaku (nad 140/90 mm Hg)
- výskyt zvýšených hodnôt krvného cukru v minulosti
- výskyt cukrovky v tehotenstve alebo pôrod plodu nad 4,5 kg
- prítomná choroba srdca

Všetci ostatní, ktorí sú starší ako 45 rokov a nemajú uvedené rizikové faktory cukrovky, by si mali dať vyšetriť hladinu cukru v krvi jedenkrát za 2 roky.

Posudkoví lekári sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne sa vzhľadom na výskyt cukrovky stretávajú s takto postihnutými pacientmi veľmi často, tak pri kontrole posudzovania spôsobilosti na prácu u všeobecných lekárov a tiež pri posudzovaní zdravotného stavu na účely invalidity.

Pri posudzovaní zdravotného stavu občanov na účely invalidity, posudkoví lekári postupujú podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Určujú mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť podľa prílohy č. 4 k tomuto zákonu.

Cukrovka je v tejto prílohe zaradená v Kapitole IV – Endokrinné choroby, poruchy výživy a premeny látok, v Položke 1 – Cukrovka:

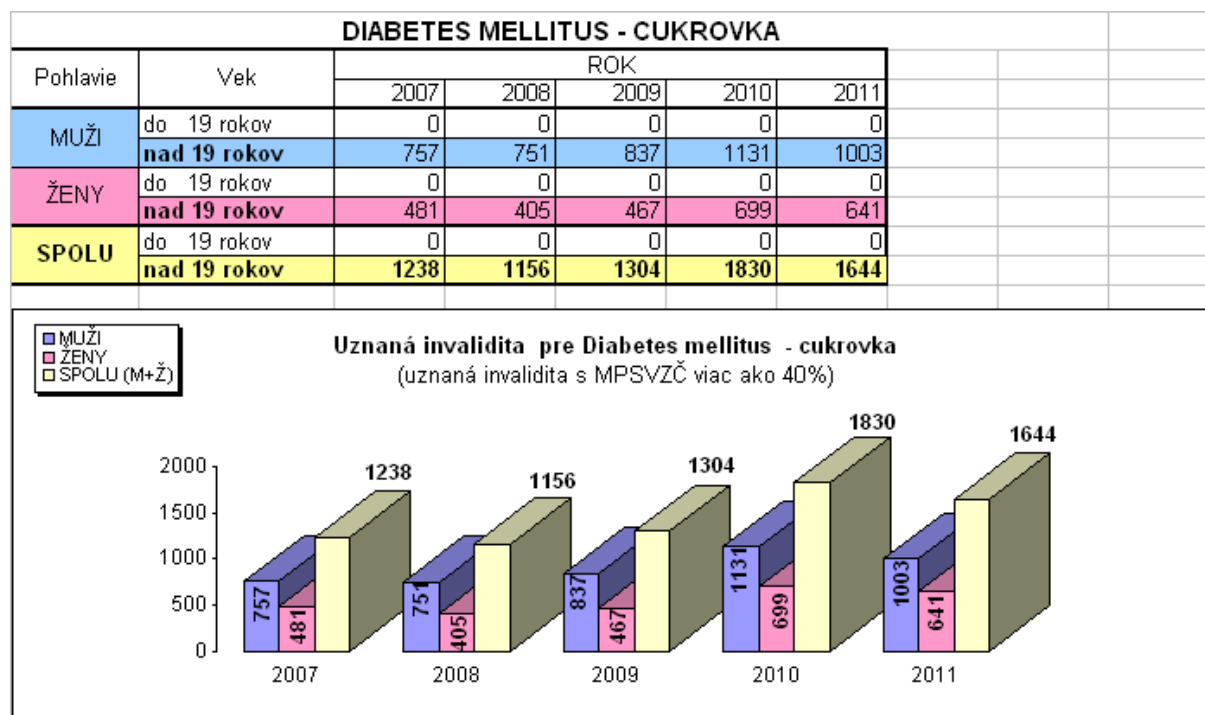
písmeno a) kompenzovateľná diétou alebo diétou a perorálnymi antidiabetikami, bez komplikácií, s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 10 – 20%,

písmeno b) kompenzovateľná, bez komplikácií, s ohľadom na pracovné zaradenie, s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 30 – 40%,

písmeno c) ťažko kompenzovateľná, s opakovanými stavmi kolísania hodnôt glykémie a diabetickými komplikáciami (chronické komplikácie cukrovky, angiopatia, neuropatia, diabetická noha), s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 50 – 75%.

Z uvedeného je zrejmé, že **jedine cukrovka, ktorá svojim priebehom spĺňa kritériá uvedené v písmene c, môže podmieňovať uznanie invalidity**, keďže podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov „poistenec je invalidný, ak pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou“. Podľa špeciálneho posudkového hľadiska, ak pacient trpí ťažko kompenzovateľnou cukrovkou, teda takou, ktorej priebeh si opakovane vyžiadala úpravu liečby a prítomné sú komplikácie cukrovky len ľahkého stupňa, musí byť miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť určená najnižšou percentuálnou mierou, teda 50%. Pacienti s komplikáciami stredne ťažkého stupňa majú vyššie percentuálne ohodnotenie a pacienti s komplikáciami ťažkého stupňa majú najvyššie možné percentuálne ohodnotenie, teda 75% miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť.

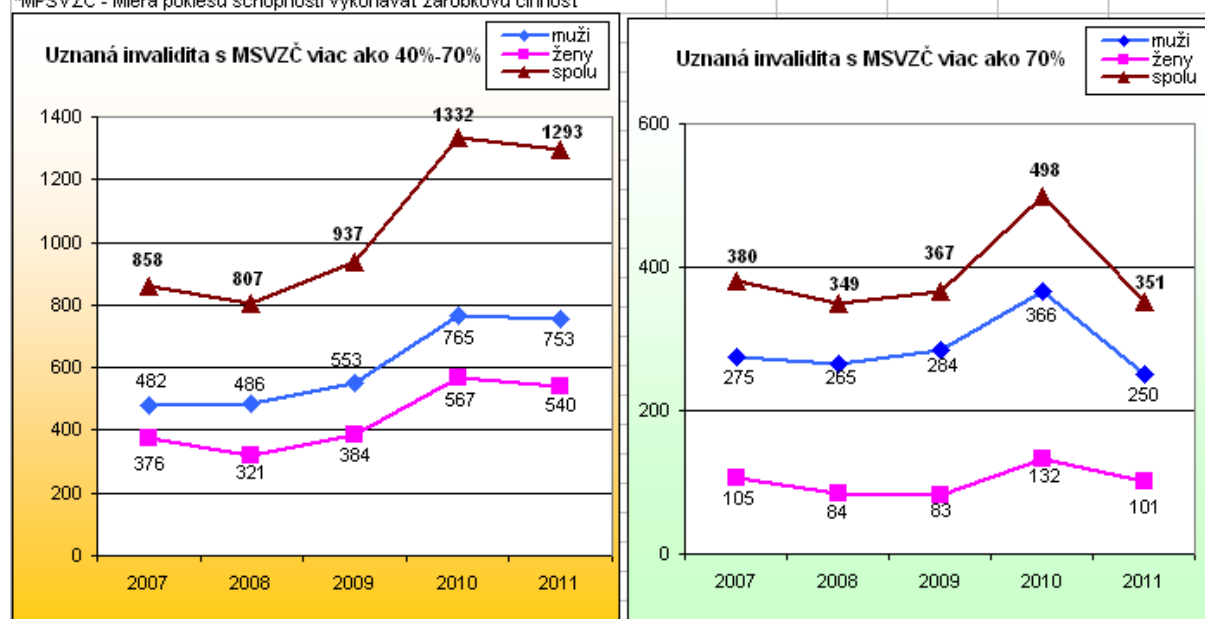
V tabuľke a v grafe je uvedené, koľko pacientov liečených na cukrovku posúdili posudkoví lekári na účely invalidity v rokoch 2007 až 2011:

V nasledujúcej tabuľke a v grafoch uvádzame, koľko pacientov liečených na cukrovku bolo uznaných invalidných v rokoch 2007 - 2011 s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40% až 70%, koľko bolo uznaných s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť nad 70%, ako aj celkový počet:

Uznaná invalidita	Pohlavie	2007	2008	2009	2010	2011
Uznaná invalidita s MPSVČ* viac ako 40% - 70%	MUŽI	482	486	553	765	753
	ŽENY	376	321	384	567	540
	SPOLU	858	807	937	1332	1293
Uznaná invalidita s MPSVČ* viac ako 70%	MUŽI	275	265	284	366	250
	ŽENY	105	84	83	132	101
	SPOLU	380	349	367	498	351
Uznaná invalidita s MPSVČ* viac ako 40%	MUŽI	757	751	837	1131	1003
	ŽENY	481	405	467	699	641
	SPOLU	1238	1156	1304	1830	1644

*MPSVZČ - Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť

Cukrovka je celosvetovým problémom. Spája sa s explóziou nadváhy a obezity, s nárastom nezdravého životného štýlu s nedostatkom pohybu, konzumáciou nezdravých vysoko kalorických potravín, nadmerným pitím kávy a fajčením. Bojovať s touto chorobou znamená zmeniť životný štýl, čo si vyžaduje obrovskú sebadisciplínu, a zároveň ale aj ochotu spolupracovať so svojim odborným lekárom – diabetológom. Len tak je možné zmierniť komplikácie cukrovky, a tým si udržať čo najdlhšie kvalitný plnohodnotný život.

MUDr. Jana Kelemenová,
posudková lekárka Sociálnej poisťovne,
ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

PORADŇA

Dávka v nezamestnanosti a predčasný starobný dôchodok

Po skončení zamestnania som sa evidoval na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny ako uchádzač o zamestnanie. Prekvapilo ma rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ktorým mi nebol priznaný nárok na dávku v nezamestnanosti z dôvodu, že som predčasný starobný dôchodca. V roku 2010 mi bol síce priznaný predčasný starobný dôchodok, avšak jeho výplata mi bola z dôvodu súbehu s dôchodkovým poistením, ktoré som dosiahol z titulu činnosti zamestnanca, od marca 2011 zastavená. Domnievam sa, že mám nárok na dávku v nezamestnanosti z dôvodu, že môj zamestnávateľ za mňa vykonával aj po priznaní predčasného starobného dôchodku všetky zákonné odvody.

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že zamestnanci sú z titulu výkonu svojej zárobkovej činnosti sociálne poistení. Jedným z týchto poistení je aj poistenie v nezamestnanosti, ktoré poskytuje ochranu nezamestnaným pre prípad straty príjmu z činnosti zamestnanca.

Nie všetci zamestnanci sú však poistení v nezamestnanosti. Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších prepisov upravujúci celú oblasť sociálneho poistenia vymedzuje kategóriu osôb, ktoré poistené v nezamestnanosti nie sú, aj keď vykonávajú činnosť zamestnanca.

Poistenie v nezamestnanosti sa vo všeobecnosti nevzťahuje na policajtov a profesionálnych vojakov. Poistení v nezamestnanosti nie sú v zmysle daného zákona ani zamestnanci podľa osobitného predpisu (sudca, prokurátor), obvinený vo väzbe, odsúdený vo výkone trestu odňatia slobody a niektoré kategórie fyzických osôb, ktoré majú priznaný dôchodok. Sú nimi fyzické osoby, ktorým bol priznaný starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % a fyzické osoby, ktoré majú priznaný invalidný dôchodok a dovŕšili dôchodkový vek.

Priznanie predčasného starobného dôchodku má vplyv na aktuálne poistenie v nezamestnanosti klienta a taktiež na už priznanú dávku v nezamestnanosti.

Ak je klientovi vykonávajúcemu činnosť zamestnanca, z ktorej je sociálne poistený, priznaný predčasný starobný dôchodok, nevzťahuje sa na neho odo dňa priznania tohto dôchodku poistenie v nezamestnanosti a napriek tomu, že naďalej vykonáva činnosť zamestnanca, nie je z tejto činnosti poistený v nezamestnanosti. Odvody na poistenie v nezamestnanosti, ktoré by boli vykonávané zamestnávateľom nad rámec zákona, by boli poistným zaplateným bez právneho dôvodu a Sociálna poisťovňa by ich bola povinná vrátiť.

V prípade klienta, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok, nemôže dôjsť ku kladnému posúdeniu nároku na dávku v nezamestnanosti a pokiaľ aj takáto dávka bola priznaná pred priznaním predčasného starobného dôchodku, dňom priznania predčasného starobného dôchodku nárok na dávku v nezamestnanosti zaniká a jej výplata sa zastavuje.

Po 28. februári 2011 dochádzalo z dôvodu legislatívnych zmien k zastavovaniu výplaty predčasných starobných dôchodkov tým dôchodcom, ktorí boli zároveň dôchodkovo poistení. Od 1. marca 2011 totiž nie je možné vyplácať predčasný starobný dôchodok občanom, ktorí sú povinne dôchodkovo poistení ako zamestnanci alebo samostatne zárobkovo činné osoby.

To, že sa klientovi v skutočnosti výplata predčasného starobného dôchodku zastavila z dôvodu týchto legislatívnych zmien, však nie je z pohľadu trvania poistenia v nezamestnanosti alebo posúdenia nároku na

dávku v nezamestnanosti právne relevantné. Pre trvanie poistenia v nezamestnanosti a dávku v nezamestnanosti je zásadné to, že sa predčasný starobný dôchodok priznal a nie skutočnosť, či sa aj tento dôchodok vypláca.

JUDr. Zuzana Kamenistá,
oddelenie opravných prostriedkov poistenia
v nezamestnanosti a garančného poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[na začiatok dokumentu]

Je možná PN-ka pre sprievodcu počas hospitalizácie?

Je možné uznať dočasnú pracovnú neschopnosť v prípade pobytu sprievodcu počas hospitalizácie?

Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je podľa zákona o sociálnom poistení (§ 233 ods. 2, písm. d) povinný potvrdzovať dočasnú pracovnú neschopnosť a dočasnú nemožnosť výkonu zárobkovej činnosti z dôvodu dočasnej pracovnej neschopnosti poistenca na tlačive určenom Sociálnou poisťovňou.

Aj keď podrobnejšie postupy pri uznávaní dočasnej pracovnej neschopnosti poistencov so zreteľom na charakter konkrétnych situácií súčasná právna úprava nestanovuje, v uvedenom prípade možno vychádzať z poznatkov praxe. Opodstatnenosť uznania dočasnej pracovnej neschopnosti sprievodcu počas hospitalizácie Sociálna poisťovňa akceptuje v prípade, ak dospelá osoba sprevádza počas hospitalizácie choré neplnoleté dieťa. Pre porovnanie, v právnej úprave Českej republiky je uvedený dôvod uznania dočasnej pracovnej neschopnosti poistenca explicitne uvedený v zákone č. 187/2006 Sb. o nemocenskom poistení.

Opodstatnenosť prítomnosti rodiča počas hospitalizácie určuje vždy ošetrojúci lekár. Ak podľa posúdenia ošetrojúcim lekárom je potrebná prítomnosť rodiča – sprievodcu (napr. zdravotný stav dieťaťa sa zhoršuje z dôvodu onkologického ochorenia alebo z dôvodu zlého psychického stavu dieťaťa a pod.), je možné vystaviť Potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti na obdobie počas ktorého je pobyt rodiča v ústavnom zariadení nevyhnutný. Podľa prílohy č. 1 k zákonu č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, je sprevádzanie chorého zdravou osobou klasifikované pod kódom Z 76.3.

V tomto zmysle, ak dôvodom uznania dočasnej pracovnej neschopnosti je sprevádzanie chorého dieťaťa počas pobytu v ústavnej starostlivosti zdravou osobou (rodičom), ošetrojúci lekár ústavného zariadenia uvedie na tlačive Potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti I. a III. diel v časti dg. (štatistická značka): Z 76.3.

Príslušným na uznanie dočasnej pracovnej neschopnosti je zdravotnícke zariadenie poskytujúce ústavnú starostlivosť dieťaťu a zdravotnícke služby sprievodcovi chorého dieťaťa. Sprievodca bude uznaný

neschopným práce dňom prijatia do ústavnej starostlivosti a ukončenie dočasnej pracovnej neschopnosti bude dňom prepustenia z ústavnej starostlivosti; poistenec teda bude uznaný schopným práce dňom nasledujúcim po skončení ústavnej starostlivosti.

V odôvodnených prípadoch, ak je k nahliadnutiu lekárska prepúšťacia správa z hospitalizácie dieťaťa, môže poistencovi - sprievodcovi vystaviť tlačivo Potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti spätne aj všeobecný lekár pre dospelých, poskytujúci ambulantnú zdravotnú starostlivosť.

JUDr. Milan Kučo,
odbor lekárskej posudkovej činnosti,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[na začiatok dokumentu]

Nárok na výplatu nemocenského pre štatutára

Poistenkyňa ukončila pracovný pomer k 29. februáru 2012. Od 1. marca 2012 bola lekárom uznaná za dočasne práceneschopnú na výkon zárobkovej činnosti a uplatnila si nárok na nemocenské z ochrannej lehoty z ukončeného povinného nemocenského poistenia. Menovaná naďalej zostáva v rovnakej spoločnosti ako štatutár v dozornej rade a v súvislosti s výkonom tejto funkcie jej bude štvrťročne vyplácaná odmena. Vznikne menovanej nárok na výplatu nemocenského, ak jej bude v súvislosti s výkonom funkcie štatutára vyplácaná odmena aj počas obdobia dočasnej pracovnej neschopnosti?

V zmysle ustanovenia § 30 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon“) v znení neskorších predpisov zamestnanec má nárok na nemocenskú dávku, ak

- a) splnil podmienky ustanovené na vznik nároku na nemocenskú dávku počas trvania nemocenského poistenia alebo po jeho zániku v ochrannej lehote a
- b) nemá príjem, ktorý sa považuje za vymeriavací základ podľa § 138 ods. 1 za obdobie, v ktorom nevykonáva činnosť zamestnanca z dôvodu nároku na nemocenské.

Vymeriavacím základom na platenie poistného na nemocenské poistenie je príjem zamestnanca podliehajúci dani z príjmov podľa § 5 ods. 1 písm. a) až h), ods. 2 a ods. 3 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Nárok na nemocenské má poistenkyňa v prípade, ak z nemocenského poistenia, z ktorého si uplatňuje nárok na nemocenské, nemá príjem, ktorý sa považuje za vymeriavací základ v zmysle zákona.

Z toho vyplýva, že nárok na nemocenské a jeho výplatu menovanej za predpokladu splnenia ostatných zákonom stanovených podmienok vzniká, nakoľko odmeny, ktoré bude mať menovaná vyplatené v súvislosti s výkonom funkcie štatutára dozornej rady, nie sú príjmom z ukončeného poistného vzťahu, ale sú príjmom z iného poistného vzťahu.

V predmetnom prípade však pobočka Sociálnej poisťovne došetří, či nebola vykonávaná činnosť štatutára aj počas dočasnej pracovnej neschopnosti, čo by mohlo viesť k porušeniu liečebného režimu, t.j. aj

k vylúčeniu nároku na výplatu nemocenského počas najbližších 30 dní dočasnej pracovnej neschopnosti.

Mgr. Bosáková Katarína,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Školské prázdniny a nárok na ošetrovné

Mám osemročného syna, ktorý navštevuje základnú školu. Nemáme starých rodičov, ktorí by sa počas školských prázdnin o syna postarali, preto musím koncom prázdnin zostať z práce doma, aj keď už mám vyčerpanú dovolenku. Na pobočke Sociálnej poisťovne som dostala informáciu, že ak by som si uplatnila nárok na ošetrovné, moja žiadosť by bola zamietnutá. Je táto informácia pravdivá ?

Z formulácie ustanovenia § 39 ods. 1 písm. b) druhého bodu zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení vyplýva, že na vznik nároku na ošetrovné z dôvodu osobnej a celodennej starostlivosti o dieťa do desiatich rokov veku sa vyžaduje, aby škola, ktorú dieťa navštevuje, bola uzatvorená na základe rozhodnutia príslušného orgánu.

Rozhodnutie právna teória definuje ako individuálny správny akt. Obdobie školských prázdnin je ustanovené vyhláškou Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 231/2009 Z. z. o podrobnostiach o organizácii školského roka na základných školách, na stredných školách, na základných umeleckých školách, na praktických školách, na odborných učilištiach a na jazykových školách v znení vyhlášky č. 518/2010 Z. z. Predmetná vyhláška je všeobecne záväzným právnym predpisom, nie individuálnym správnym aktom.

Z tohto dôvodu v prípade žiaka základnej školy nárok na ošetrovné počas školských prázdnin nebudete mať a pobočka Sociálnej poisťovne by Vám nárok na ošetrovné zamietla.

Mgr. Anna Ivanišová,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Nárok na nemocenské zamestnankyne počas rodičovskej dovolenky

Zamestnankyňa, ktorá bola na rodičovskej dovolenke do 9. septembra 2012, mala nastúpiť do práce od 10. septembra 2012. Dňa 6. septembra 2012 ochorela a predložila zamestnávateľovi Potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti. Z akého vymeriavacieho základu sa jej vypočíta nemocenské?

Zamestnanec má v zmysle § 30 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon“) v znení zákona č. 543/2010 Z. z. nárok na nemocenskú dávku, ak splnil podmienky ustanovené na vznik nároku na nemocenskú dávku počas trvania nemocenského poistenia alebo po jeho zániku v ochrannnej lehote.

Zamestnancovi sa prerušuje povinné nemocenské poistenie v období, v ktorom čerpá rodičovskú dovolenku podľa osobitného predpisu. Vznik prerušenia povinného nemocenského poistenia sa posudzuje rovnako ako zánik povinného nemocenského poistenia a skončenie prerušenia tohto poistenia sa posudzuje rovnako ako vznik tohto poistenia. Splnenie podmienok nároku na nemocenskú dávku sa posudzuje k dátumu vzniku dôvodu na jej poskytovanie, t.j. v prípade nemocenského ku dňu vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti.

Keďže dočasná pracovná neschopnosť zamestnankyni vznikla dňa 6. septembra 2012, t. j. v období prerušenia povinného nemocenského poistenia zamestnankyne (nemocenské poistenie jej v deň vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti netrvalo ani jej neplynula ochranná lehota), nárok na nemocenské jej pri predmetnej dočasnej pracovnej neschopnosti nevznikol.

***Ing. Diana Ďurišová,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)***

Uplatnenie nároku na materské – možno ho poslať mailom?

Je možné považovať za uplatnenie nároku na materské podanie naskenovanej žiadosti o materské mailom?

Podľa § 186 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) podanie možno urobiť písomne, ústne, telegraficky, faxom alebo elektronickými prostriedkami, ktoré sú podpísané zaručeným elektronickým podpisom podľa osobitného predpisu, ak sa jeho predloženie nevyžaduje na tlačive určenom Sociálnou poisťovňou.

Podanie urobené elektronickými prostriedkami, ktoré nie je podpísané zaručeným elektronickým podpisom alebo urobené v súlade s dohodou, je potrebné potvrdiť písomne najneskôr do troch dní. Na podania, ktoré neboli v tejto lehote doplnené alebo potvrdené, sa neprihliada.

Podľa platných právnych predpisov, žiadosť o priznanie dávky, t.j. aj žiadosť o materské sa podáva na tlačive určenom Sociálnou poisťovňou. Z tohto dôvodu ho nemožno urobiť alternatívnymi prostriedkami ustanovenými v § 186 ods.1 ale iba podaním originálu žiadosti.

Podanie naskenovanej žiadosti o materské mailom, ktoré nie je podané v súlade so zákonom, nie je možné považovať za uplatnenie nároku na materské a na jeho výplatu.

JUDr. Anna Blahová,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)